

ПУБЛІЧНІСТЬ , VS РЕЙДЕРСТВО

Владислав Рєзніков
партнер

Сутність рейдерства

- У чинному законодавстві України **відсутнє визначення поняття «рейдерство»**
- В загальноприйнятому значенні, під рейдерством розуміють недружнє поглинання підприємства проти волі його власника, який має переважне становище в даному підприємстві, та/або керівника такого підприємства
- **Рейдерство (в Україні)** — вилучення майна на нібито законних підставах, в основі виникнення яких лежать прогалини в законі або системні недоліки функціонування державних інститутів (судової та правоохоронної систем, системи реєстрації юридичних осіб тощо)
- Таким чином, на відміну від західного розуміння поняття рейдерства (яке полягає у агресивному, але в цілому законному отриманні контролю над активом/підприємством), в Україні та більшості країн СНД дане поняття має більш кримінальний характер (тобто захоплення майна або отримання контролю над підприємством відбувається силовими методами, із порушенням кримінально-правових норм, використанням підкупу, корупції, підробленням/фальсифікацією документів)

Можливі причини

СПРОЩЕННЯ РЕЄСТРАЦІЙНИХ ПРОЦЕДУР

Не применшуючи позитивні наслідки проведення реформ у сфері державної реєстрації, внесення за сприяння міжнародної спільноти (МВФ, Doing Business) змін до законодавства України, які спрямовані на оптимізацію вчинення реєстраційних дій та полегшення ведення бізнесу, створили непередбачені законодавцем можливості для рейдерства.

ВІДСУТНІСТЬ ЄДИНОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Судова практика у спрах, пов'язаних з оскарженням незаконних дії державних реєстраторів, корпоративних спрах, в тому числі при застосуванні заходів до забезпечення позову, трудових спрах тощо, є досить суперечливою, що в деяких випадках сприяє використанню та легімітизації тих чи інших рейдерських схем/захоплень.

Можливі причини

ПЕРЕРОЗПОДІЛ ВЛАСНОСТІ

Масштабна хвиля рейдерства за останні роки може бути пояснена також незворотніми процесами перерозподілу власності між фінансово-промисловими групами, які спричинені колосальними економічними, політичними та соціальними змінами в Україні.

ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ

Занадто низький рівень правової культури, довіри до державних інститутів та органів (в тому числі в частині їхньої дієвості та компетентності), відсутність загальноприйнятої культури ведення бізнесу, нехтування поняттям ділової репутації також сприяють рейдерству.

БЕЗКАРНІСТЬ

Усвідомлення того, що більшість навіть найгучніших рейдерських захоплень/атак залишаються без належної реакції державних структур, тобто реальної відповідальності за вчинені дії для рейдерів.

Способи

- Ініціювання корпоративного спору (оскарження угод щодо купівлі-продажу акції/часток, рішень загальних зборів товариства тощо); Виключення зі складу учасників/акціонерів шляхом прийняття відповідного рішення керівним органом/підробки документів);
- Зміна (шляхом прийняття відповідного рішення керівним органом/підробки документів) або підкуп керівника підприємства з метою одержання контролю над ним, відчуження майна підприємства, створення фіктивної заборгованості тощо;
- Застосування неспіврозмірних/обтяжуючих господарську діяльність підприємства заходів до забезпечення позовних вимог;
- Перереєстрація рухомого/нерухомого майна підприємства на підставі підробних або сфальсифікованих документів
- Викуп боргових зобов'язань або їх фальсифікація (нарощування) з метою ініціації спору щодо стягнення заборгованості/майна, ініціювання процедури банкрутства підприємства

В процедурі відновлення платоспроможності підприємства (банкрутства):

- зміна арбітражного керуючого на підконтрольну особу, відсторонення керівника підприємства від обов'язків з управління підприємством;
- Відчуження майна банкрута в процедурі розпорядження майном;
- Передача майна банкрута на відповідальне зберігання/оренду третім особам;
- Здійснення контролю над торгуючою організацією, “адресна” реалізація майна банкрута тощо.

Модельна справа 1

ЗАХОПЛЕННЯ:

- 1) ТОВ «А» мало у власності е нерухоме та рухоме майно – цілісний майновий комплекс з виробництва у сфері тяжкої промисловості, яке перебувало в заставі/іпотеці в забезпечення виконання зобов'язань товариства перед пов'язаними особами;
- 2) На підставі сфальсифікованого листа від кредитора щодо припинення забезпечених іпотекою/заставою зобов'язань, підконтрольним рейдерам нотаріусом було виключено всі записи про обтяження майна товариства;
- 3) На підставі підробного рішення суду (м. Донецьк) щодо визнання права власності на нерухоме та рухоме майно товариства державним реєстратором було проведено реєстраційні дії щодо зміни власника такого майна;
- 4) Іншим державним реєстратором було проведено реєстраційні дії щодо перепродажу нерухомого та рухомого майна товариства третім особам;
- 5) Матеріали щодо всіх без виключення реєстраційних дії було вилучено слідчим в рамках кримінального провадження, якого, як виявилось, також не існує;
- 6) Сфабриковано судову справу про визнання права власності на означене майно та відповідне рішення суду, прийняте суддею, який помер.

Модельна справа 2

ЗАХОПЛЕННЯ:

- 1) ТОВ «А» мало у власності численне нерухоме майно – цілісний майновий комплекс з виробництва харчової продукції;
- 2) Шляхом підробки статутних документів, через підконтрольного реєстратора, невідомими особами було проведено в один день наступні реєстраційні дії з метою отримання контролю над підприємством та його майном:

- Змінено склад учасників товариства;
- Змінено керівника товариства;
- Змінено місцезнаходження товариства;
- Змінено назву товариства;
- Збільшено статутний фонд товариства.

ПРОТИДІЯ:

- 1) Повідомлено про вчинення кримінального правопорушення із подальшим отриманням статусу потерпілої сторони та накладенням арешту на майно товариства в рамках відкритого кримінального провадження;
- 2) Заявлено позов про стягнення заборгованості з ТОВ «А» та отримано забезпечення позову шляхом накладення арешту на нерухоме майно;
- 3) Оскаржено в адміністративному суді дії державного реєстратора щодо внесення змін до відомостей про юридичну особу (з формальних підстав – недодержання порядку вчинення реєстраційних дій);
- 4) Оскаржено рішення загальних зборів товариства щодо означених змін в господарському суді;
- 5) Заявлено позов про витребування майна (частки у статутному капіталі) із чужого незаконного володіння.

Завод № 1

- Зміна арбітражного керуючого в процедурі розпорядження майном;
- Продаж продукції

Завод № 2

- Передача цілісного майнового комплексу на відповідальне зберігання третім особам в межах кримінального провадження;
- Продаж продукції

Моделльні справи

Агропідприємство № 1

- Зміна арбітражного керуючого в процедурі ліквідації;
- Розірвання договорів оренди земель сільськогосподарського призначення

Агропідприємство № 2

- Постановлення забезпечувальних заходів в іноземній юрисдикції шляхом введення тимчасового управляючого (ресівера);
- Продаж материнської компанії третім особам.

Заходи протидії

- Моніторинг відкритих державних реєстрів на предмет внесення змін до установчих документів підприємства, відомостей про рухоме/нерухоме майно, ініціювання судових спорів щодо підприємства тощо
- Контроль поштової кореспонденції, зазначення дійсної (фактичної) інформації щодо місцезнаходження підприємства та засобів зв'язку з ним
- Повідомлення державних реєстраторів про заборону власника майна на вчинення реєстраційних дій, необхідність направлення повідомлення про заявки на вчинення реєстраційних дій
- Чітка та зрозуміла корпоративна структура бізнесу
- Ускладнення процедур внесення змін до установчих документів, зміни керівника, відомостей про юридичну особу (зазначення керівника/адреси в статуті товариства, використання способів подвійного підпису тощо)
- Встановлення обмежень на вчинення керівником угод, подвійна ідентифікація у банку
- Застава / іпотека майна пов'язаним особам, наявність підконтрольних вимог до підприємства
- Утримання фактичного (фізичного) контролю над майном
- Залучення юридичних радників для комплексного супроводу процесу захисту від рейдерського захоплення
- Оскарження всіх дій, пов'язаних із рейдерським захопленням, незалежно від безпосередньої необхідності для цілей повернення незаконно позбавленого майна
- Максимальне висвітлення рейдерського захоплення та інших дій правоохоронним органам, ЗМІ та серед громадськості

Публічність

- Проведення прес-конференції
- Опублікування статей у засобах масової інформації
- Поширення інформації через соціальні мережі
- Написання відкритих листів до державних діячів, правоохоронних органів, правозахисних та антикорупційних організацій
- Розкриття діючих осіб конфлікту

ДЯКУЄМО

abr.kiev.ua

вул. Шота Руставелі, 11,
Київ

044 235 88 77
044 537 18 28
044 235 88 27 (факс)

**АЛЕКСЕЄВ
'БОЯРЧУКОВ**
ТА ПАРТНЕРИ